

УДК 355.469.5

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.17>

Владислав Іванович Теремецький,

доктор юридичних наук, професор,

Державна установа «Інститут економіко-правових

досліджень імені В. К. Мамутова

Національної академії наук України» (м. Київ),

відділ проблем модернізації господарського права та законодавства,

сектор проблем реалізації господарського законодавства (завідувач);

 <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>,

e-mail: vladvokat333@ukr.net;

Максим Юрійович Марченко,

кандидат юридичних наук,

акціонерне товариство «Закритий недиверсифікований венчурний

корпоративний інвестиційний фонд «Джерело» (директор), м. Київ;

 <https://orcid.org/0009-0006-0078-8346>,

e-mail: marchenko_m_@ukr.net

ПРОТИМІННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОВАВА КАТЕГОРІЯ

Статтю присвячено проблемі визначення протимінної діяльності в Україні як адміністративно-правової категорії, виявленню прогалин у законодавчому регулюванні цієї діяльності та наданню пропозицій щодо їх усунення. Зазначено, що ключовим елементом протимінної діяльності є розмінування, однак Закон України «Про протимінну діяльність» охоплює лише гуманітарне розмінування, що обмежує поняття «протимінна діяльність» потребами мирного часу, не відповідає міжнародним стандартам протимінної діяльності, ускладнює координацію діяльності суб'єктів протимінної діяльності, які здійснюють різні види розмінування, і залучення ресурсів від міжнародних партнерів. Запропоновано закріпити види розмінування в Законі України «Про протимінну діяльність», що розширить зміст протимінної діяльності і відповідатиме потребам чіткого правового регулювання.

Ключові слова: протимінна діяльність, розмінування, гуманітарне розмінування, оперативне розмінування, військове (бойове) розмінування, вибухонебезпечні предмети, адміністративно-правова категорія.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми.

Через збройну агресію рф значна частина території України замінована, що становить постійну небезпеку для цивільного населення, інфраструктури, аграрного сектору та довкілля. За даними Національного органу з протимінної діяльності, площа територій, що постраждали

від агресії рф, станом на 1 січня 2024 року вже становила 156 тис. кв. км¹. Вказана територія в тому числі перебуває під загрозою мінної небезпеки, і ця цифра має тенденцію до зростання через бойові дії, що тривають. Зважаючи на це, протимінна діяльність є складовою державної політики у сфері безпеки. В умовах воєнних дій протимінна діяльність спрямована на забезпечення безпеки людей, що свідчить про її суспільну значущість, водночас після перемоги України розмінування території має стати основою для відновлення інфраструктури, сільського господарства та логістики. Указане свідчить про актуальність дослідження протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії, оскільки її чітке визначення є основою реалізації державної політики у цьому напрямі.

Стан дослідження проблеми

Питання протимінної діяльності почало активно вивчатись науковцями після початку повномасштабної збройної агресії рф, що пов'язано з різким загостренням проблеми замінованості території України. Зокрема, нормативно-правовий контекст поняття і видів розмінування в Україні вивчав О. А. Трегуб [1], особливості гуманітарного розмінування у своїх працях розглядали Л. О. Герасимчук, І. Г. Пацева, Р. А. Валерко [2], Т. В. Гуцул, В. О. Ткач, М. М. Хобзей [3], І. В. Беліх [4], П. А. Ляшенко, М. В. Плетньов, В. В. Вахлакова [5], а механізм державного управління та правове регулювання у сфері протимінної діяльності – С. П. Потеряйко, А. С. Окіпняк [6], Є. О. Поринос, О. А. Дмитрієнко, С. І. Богдан [7]. Водночас очевидний брак досліджень протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії зумовлює потребу в подальшому ґрунтовному науковому опрацюванні цього питання.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення протимінної діяльності в Україні як адміністративно-правової категорії, а також прогалин у законодавчому регулюванні цієї діяльності та напрямів їх усунення. Основними завданнями дослідження є: з'ясування змісту протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії, її складових елементів; надання пропозицій щодо вдосконалення визначення поняття «протимінна діяльність» у законодавстві України.

Наукова новизна дослідження

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення розуміння протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії.

¹ Національна стратегія протимінної діяльності на період до 2033 року : затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2024-p> (дата звернення: 18.05.2025).

Виклад основного матеріалу

З'ясування сутності протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії доцільно розпочати з розуміння її змісту. Ю. С. Шемшученко до поняття «категорії права» відносить найзагальніші типові поняття, що вживаються у праві та є засобами конструювання і розуміння права як системного утворення для регулювання суспільних відносин [8, с. 366]. В адміністративному праві поняття «категорія» тлумачиться як вихідне поняття, за допомогою якого можливою є характеристика окремих об'єкта, предмета й інших адміністративно-правових інститутів пізнання [9, с. 171–172].

У міжнародних стандартах протимінної діяльності (далі – IMAS) протимінна діяльність описується як діяльність, спрямована на зменшення соціального, економічного й екологічного впливу вибухонебезпечних боєприпасів. IMAS окреслюють, що протимінна діяльність не обмежується лише заходами з розмінування, вона поширюється також на людей і суспільство в контексті впливу на них вибухонебезпечних предметів. Очевидна мета протимінної діяльності полягає у зниженні ризику від вибухонебезпечних боєприпасів до рівня, коли люди можуть жити безпечно; в якому економічний, соціальний розвиток і розвиток охорони здоров'я можуть відбуватися без обмежень, накладених забрудненням вибухонебезпечними об'єктами, і в якому різні потреби жертв можуть бути задоволені¹. У законодавстві України поняття «протимінна діяльність» закріплено в Законі України «Про протимінну діяльність» від 6 грудня 2018 р. і визначено як заходи, що проводяться з метою забезпечення національної безпеки та спрямовані на зменшення соціального, економічного та екологічного впливу вибухонебезпечних предметів на життя та діяльність населення. Відповідно до ст. 5 цього Закону основними складовими протимінної діяльності в Україні є: інформування про небезпеки від вибухонебезпечних предметів та навчання з попередження ризикам, пов'язаним із вибухонебезпечними предметами; розмінування (гуманітарне розмінування); надання допомоги постраждалим особам та здійснення заходів щодо їх реабілітації; знищення надлишкових боєприпасів, боєприпасів, непридатних для подальшого використання та зберігання, а також боєприпасів, що підлягають знищенню відповідно до міжнародних зобов'язань; агітаційно-просвітницька робота щодо незастосування

¹ Керівництво по застосуванню Міжнародних стандартів протимінної діяльності (МСПМД). Друге видання. 1 Січня 2013 р. // Міністерство оборони України : офіц. сайт. URL: https://www.mil.gov.ua/content/standarts/IMAS%2001.10_ua.pdf (дата звернення: 18.05.2025).

протипіхотних мін¹. Виокремлення складових протимінної діяльності дозволяє стверджувати, що нею охоплюється широкий спектр заходів: від виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів до інформування населення й відновлення безпечного середовища, здійснюваних із метою зменшення ризиків для цивільного населення та відновлення безпечної життєдіяльності на забруднених територіях.

Реалізація складових протимінної діяльності покладається на суб'єктів, визначених як ч. 2 ст. 6 Закону України «Про протимінну діяльність», так і ДСТУ 8820:2023 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення». Найвищим органом у системі суб'єктів протимінної діяльності є Національний орган з питань протимінної діяльності – міжвідомчий допоміжний орган, що, по-перше, утворюється з метою координації діяльності міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств та організацій незалежно від форми власності (крім тих, що належать до сфери управління міністерств та інших центральних органів виконавчої влади), які залучаються до проведення заходів у сфері протимінної діяльності, по-друге, діє за колегіальним принципом під головуванням Міністра оборони².

Ключовим елементом протимінної діяльності є розмінування. Відповідно до Методики визначення військових втрат, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 14 вересня 2022 р. № 277, розмінуванням є дії щодо видалення та/чи знешкодження (знищення) мін / вибухонебезпечних залишків війни із визначеного району та на визначену глибину³. Однак Закон України «Про протимінну діяльність в Україні» ототожнює поняття «розмінування» і «гуманітарне розмінування». Так, у ст. 1 цього Закону поняття «розмінування (гуманітарне розмінування)» визначається як комплекс заходів, які проводяться операторами протимінної діяльності з метою ліквідації небезпек, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами, включаючи нетехнічне і технічне обстеження територій, складення карт,

1 Про протимінну діяльність : Закон України від 06.12.2018 № 2642-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19> (дата звернення: 18.05.2025).

2 Про утворення Національного органу з питань протимінної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 № 1207 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-2021-п> (дата звернення: 18.05.2025).

3 Про затвердження Методики визначення військових втрат, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації : наказ М-ва оборони України від 14.09.2022 № 277 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-22> (дата звернення: 18.05.2025).

виявлення, знешкодження та (або) знищення вибухонебезпечних предметів, маркування, підготовку документації після розмінування, надання громадам інформації щодо протимінної діяльності та передачу очищеної території. Отже, вищевказаний Закон, як зазначає О. А. Трегуб, фактично розкриває лише поняття «гуманітарне розмінування», тоді як родове поняття «розмінування» містить, але не визначає. Це поняття є частиною таких складених термінів, як «якість розмінування», «управління якістю розмінування» тощо, але, найімовірніше, тут має місце підміна поняття (насправді мається на увазі «гуманітарне розмінування») [1, с. 151]. Є. О. Поринос, О. А. Дмитрієнко та С. І. Богдан теж зазначають, що поняття «розмінування» і «гуманітарне розмінування» нетотожні, оскільки перше передбачає забезпечення безпеки військових операцій, а друге має на меті розмінування забруднених вибухонебезпечними речовинами та мінами територій [7, с. 641].

У науковій доктрині гуманітарне розмінування віднесено до видів протимінної діяльності. Так, Й. Затко, А. Саковський та Ю. Приходько під гуманітарним розмінуванням пропонують розуміти процедуру ретельного та повного очищення території після активної фази бойових дій (у мирний період) від залишків, частин, детонованих боєприпасів або тих боєприпасів (вибухових пристроїв), що з певних причин не спрацювали, та інших вибухонебезпечних предметів, яка здійснюється відповідними підрозділами правоохоронних органів та некомерційними громадськими об'єднаннями [10, р. 20].

Як свідчить практика, систематичне та ретельно організоване гуманітарне розмінування є необхідною передумовою сталого управління навколишнім природним середовищем на постконфліктних територіях. Воно сприяє запобіганню деградації ґрунтів, земельних ресурсів, втраті біорізноманіття, забрудненню довкілля та викидам шкідливих речовин, які можуть навіть сприяти кліматичним змінам, а також забезпечує збереження природних ресурсів [2, с. 234]. Т. В. Гуцул, В. О. Ткач і М. М. Хобзей вважають, що метою гуманітарного розмінування є не лише створення відносно безпечного проходу, а й повне вилучення всіх вибухонебезпечних предметів у визначеній зоні на задану глибину, що уможливило подальше безпечне її використання як у відносному, так і в повному розуміннях [3, с. 98–101].

Для досягнення вказаної мети гуманітарне розмінування передбачає реалізацію таких етапів: 1) оперативна реакція після артилерійських, ракетних або авіаційних ударів та інцидентів із вибухонебезпечними

1 Про протимінну діяльність : Закон України від 06.12.2018 № 2642-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2642-19> (дата звернення: 18.05.2025).

предметами; 2) пошук, виявлення та усунення вибухонебезпечних предметів на звільнених територіях для відновлення функціонування об'єктів життєзабезпечення і транспортної інфраструктури; 3) оперативний пошук вибухонебезпечних предметів на певних сільськогосподарських територіях для забезпечення безпеки харчування населення; 4) ідентифікація та перевірка забруднених територій із залученням операторів протимінної діяльності; 5) гуманітарне розмінування для звільнення земель, включаючи технічне обстеження та очищення територій від вибухонебезпечних предметів; 6) зовнішній контроль якості розмінування силами акредитованих інспекторів, після чого оператор передає відповідальність за територію місцевим органам влади¹.

Для практичного здійснення заходів гуманітарного розмінування створено Міжрегіональний центр гуманітарного розмінування та швидкого реагування, який є аварійно-рятувальним формуванням центрального підпорядкування Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) зі статусом державної аварійно-рятувальної служби, що впроваджує освітню діяльність з метою підготовки кваліфікованих працівників для потреб органів і підрозділів цивільного захисту [6, с. 310]. Зокрема, у 2024 році ДСНС України було залучено піротехнічних підрозділів 42 531 раз, знешкоджено 86 536 одиниць вибухонебезпечних предметів, очищено 55 520 га території².

Особливістю гуманітарного розмінування є використання такого інструмента, як публічно-приватне партнерство, з метою досягнення цілей гуманітарного розмінування для стійкого розвитку самої системи гуманітарного розмінування та створення безпечних умов для стійкого розвитку громад. Публічно-приватне партнерство дозволяє збільшити фінансування, а також забезпечує доступ громад до застосування інноваційних рішень [4, с. 133]. Водночас окремі науковці звертають увагу на те, що, незважаючи на стратегічну важливість гуманітарного розмінування, його сучасний стан в Україні загалом перебуває на початковому етапі формування [5].

Окрім гуманітарного розмінування, в науковій літературі виділяють оперативне та військове (бойове) розмінування [3, с. 98–101]. На

¹ Які програми з гуманітарного розмінування доступні для громад // Інтент : сайт. URL: <https://intent.press/expert/humanrights/2023/yaki-programi-z-gumanitarnogo-rozminuvannya-dostupni-dlya-gromad/> (дата звернення: 18.05.2025).

² Гуманітарне розмінування // Державна служба України з надзвичайних ситуацій : офіц. сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/protiminna-diyalnist/gumanitarne-rozminuvannya> (дата звернення: 18.05.2025).

відміну від гуманітарного розмінування в Законі України «Про протимінну діяльність» не виокремлюється оперативне та військове розмінування, хоча ІМАС вимагають комплексного підходу та визнання всіх видів розмінування для побудови цілісної національної протимінної системи. Водночас положення інших законодавчих актів України фактично підтверджують наявність відповідних повноважень у державних органів на здійснення таких видів діяльності. Зокрема, оперативне розмінування здійснюється в разі невідкладної необхідності силами працівників ДСНС України, саперів Національної поліції, а також фахівців Державної спеціальної служби транспорту. Відповідно до Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052, ДСНС України через підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту здійснює заходи з розмінування (гуманітарного розмінування) та піротехнічні роботи, пов'язані зі знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєн, сучасних боеприпасів та підірваних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються в терористичних цілях), за винятком територій, на яких розміщені і постійно дислокуються військові частини, установи, військові заклади освіти, підприємства та організації Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів¹.

У період дії воєнного стану ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» також зазнала змін, унаслідок чого значно розширилось коло повноважень поліцейських у сфері протимінної діяльності. Нові повноваження поліцейських торкнулися здійснення розмінування, що має оперативний характер (виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень)².

У своїй діяльності щодо розмінування та знищення вибухонебезпечних предметів поліція керується міжвідомчим наказом Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку здійснення першочергових заходів щодо знешкодження (знищення) вибухонебезпечних предметів на

1 Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п> (дата звернення: 18.05.2025).

2 Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 18.05.2025).

території України та організації взаємодії під час їх виконання» від 21 грудня 2021 р. № 833/443. Вказаним підзаконним актом до підрозділів розмінування віднесено підрозділи вибухотехнічної служби Національної поліції України, які відповідно до своїх повноважень здійснюють заходи щодо знешкодження (знищення) вибухонебезпечних предметів¹. Зокрема, у звіті Національної поліції України про результати роботи у 2024 році визначено, що здійснення розмінування, яке має оперативний характер, було одним із ключових викликів для поліції².

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Державну спеціальну службу транспорту» від 5 лютого 2004 р. на Державну спеціальну службу транспорту покладаються функції: в мирний час – щодо розмінування вибухонебезпечних предметів на об'єктах національної транспортної системи України із залученням у разі необхідності підрозділів Збройних Сил України і центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; в особливий період – щодо розмінування вибухонебезпечних предметів на об'єктах національної транспортної системи України із залученням у разі необхідності підрозділів Збройних Сил України та забезпечення експлуатації головних ділянок відновлюваних залізничних напрямків³.

Отже, можна зробити висновок, що вищевказані суб'єкти здійснюють оперативне розмінування з метою швидкого реагування на виявлення вибухонебезпечних предметів у місцях, де вони загрожують безпеці людей, транспорту й об'єктам інфраструктури.

На відміну від оперативного та гуманітарного військового (бойового) розмінування є процесом, який здійснюється військовослужбовцями з метою розчищення шляхів для забезпечення просування або відступу підрозділів під час збройного конфлікту. У такому разі знешкодженню підлягають лише ті міни, які безпосередньо перешкоджають реалізації стратегічних завдань військ [3, с. 101]. Бойове розмінування

¹ Про затвердження Порядку здійснення першочергових заходів щодо знешкодження (знищення) вибухонебезпечних предметів на території України та організації взаємодії під час їх виконання : наказ МВС України, М-ва оборони України від 21.12.2021 № 833/443 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0014-23> (дата звернення: 18.05.2025).

² Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/planu2024/Zvit_pf_2024.pdf (дата звернення: 18.05.2025).

³ Про Державну спеціальну службу транспорту : Закон України від 05.02.2004 № 1449-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-15> (дата звернення: 18.05.2025).

місцевості (об'єктів), тобто дії зі знешкодження вибухонебезпечних предметів в інтересах дій військ (сил), регламентується, зокрема, положеннями Порядку здійснення першочергових заходів щодо знешкодження (знищення) вибухонебезпечних предметів на території України та організації взаємодії під час їх виконання¹. Аналіз положень цього підзаконного акта дозволяє стверджувати, що бойове розмінування здійснюється інженерними підрозділами Національної гвардії України, Збройних Сил України та Державної служби спеціального транспорту. Так, інженерні підрозділи Збройних Сил України проводять бойове розмінування та очищення місцевості від вибухонебезпечних предметів під час оперативного реагування на їх виявлення на територіях, закріплених за Збройними Силами України, а також у зонах виконання завдань².

Таким чином, відсутність чіткого поділу видів розмінування у вітчизняному законодавстві обмежує зміст протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії. У чинній редакції Закону України «Про протимінну діяльність» відповідним поняттям охоплено виключно гуманітарне розмінування, натомість поза межами правового регулювання залишаються оперативне та військове (бойове) розмінування. Це свідчить про те, що змістовне наповнення поняття «протимінна діяльність» орієнтоване переважно на потреби мирного часу, не враховує умов воєнного стану, ведення оборонних операцій та забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури. Крім того, такий підхід до розуміння протимінної діяльності ускладнює координацію дій між суб'єктами, що здійснюють різні види розмінування, а також залучення міжнародної технічної допомоги, оскільки IMAS прямо передбачають розмежування гуманітарного, оперативного та бойового розмінування.

Висновки

Протимінна діяльність як адміністративно-правова категорія – це комплексна й організована за участю державних органів, недержавних суб'єктів, міжнародних організацій діяльність, що регулюється нормами адміністративного права та спрямована на забезпечення безпеки населення і територій від мінної небезпеки через виконання превентивних, технічних, координаційних і наглядово-контрольних заходів, передбачених публічно-правовими процедурами.

¹ Про затвердження Порядку здійснення першочергових заходів щодо знешкодження (знищення) вибухонебезпечних предметів на території України та організації взаємодії під час їх виконання : наказ МВС України, М-ва оборони України від 21.12.2021 № 833/443 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0014-23> (дата звернення: 18.05.2025).

² Там само.

Протимінна діяльність як адміністративно-правова категорія характеризується низкою ознак, які визначають її місце в системі публічного управління та особливості правового регулювання, зокрема це: суспільна значущість і безпековий характер; реалізація переважно державними органами (ДСНС України, Національна поліція, Державна служба спеціального транспорту, Збройні Сили України, Міністерство оборони України тощо) у взаємодії з міжнародними та недержавними організаціями; регулюється низкою адміністративно-правових норм (Закон України «Про протимінну діяльність», постанови Кабінету Міністрів України, ІМАС тощо); організаційно-управлінська природа; міжвідомчий характер, що вимагає координації між суб'єктами протимінної діяльності.

Обґрунтовано, що поняття «розмінування» та «протимінна діяльність» є взаємопов'язаними, однак не тотожними: перше слід розглядати як один із ключових складових другого. Поняття «протимінна діяльність» має значно ширший зміст і охоплює організаційні, нормативні, технічні, гуманітарні та інформаційні заходи, спрямовані на виявлення, знешкодження і запобігання загрозам, пов'язаним із вибухонебезпечними предметами.

Закон України «Про протимінну діяльність» не виокремлює видів розмінування, зосереджуючись переважно на гуманітарному аспекті, що істотно звужує сферу його правового регулювання. Натомість аналіз положень інших нормативно-правових актів дає підстави стверджувати, що поряд із гуманітарним розмінуванням суб'єкти протимінної діяльності на практиці здійснюють також оперативне та військове (бойове) розмінування, що мають особливе значення в умовах воєнного стану. Відсутність нормативно закріпленої ієрархії та чіткого розмежування між видами розмінування ускладнює реалізацію повноважень відповідними суб'єктами, а також координацію їх дій. У зв'язку із цим доцільним є нормативне визначення видів розмінування в Законі України «Про протимінну діяльність», що дозволить забезпечити належну систематизацію правового регулювання у цій сфері, узгодження з міжнародними стандартами (зокрема, ІМАС), а також підвищить ефективність реалізації протимінної діяльності в Україні.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з розробленням конкретних пропозицій щодо вдосконалення змісту протимінної діяльності як адміністративно-правової категорії в законодавстві України.

Список бібліографічних посилань: 1. Трегуб О. А Поняття та види розмінування в Україні: нормативно-правовий контекст. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка*. 2024. Вип. 9 (107). С. 147–157. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-9156>.

107.3.147-157. **2.** Герасимчук Л. О., Пацева І. Г., Валерко Р. А. Гуманітарне розмінування України. *Аграрні інновації*. 2024. № 24. С. 232–238. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.24.33>. **3.** Гуцул Т. В., Ткач В. О., Хобзей М. М. Класифікація та особливості методів гуманітарного розмінування територій на сучасному етапі : монографія / за ред. Т. В. Гуцула. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 240 с. **4.** Беліх І. В. Інструменти для реалізації гуманітарних цілей протимінної діяльності. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 43. С. 133–139. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.43.20>. **5.** Ляшенко П. А., Плетньов М. В., Вахлакова В. В. Техніко-економічні аспекти гуманітарного розмінування в умовах війни. *Академічні візії*. 2024. № 31. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11145656>. **6.** Потеряйко С. П., Окіпняк А. С. Механізми державного управління сферою протимінної діяльності в Україні. *Науковий вісник: Державне управління*. 2022. № 2 (12). С. 304–321. DOI: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2\(12\)-304-321](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2(12)-304-321). **7.** Поринос Є. О., Дмитрієнко О. А., Богдан С. І. Аналіз організаційно-правових аспектів регулювання протимінної діяльності в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 638–642. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.104>. **8.** Новий український тлумачний словник. Близько 20 000 слів і словосполучень (текст) / уклад. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник ; за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків : КСД, 2008. 608 с. **9.** Єрошенко О. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с. **10.** Zatko J., Sakovskyi A., Prykhodko Yu. Peculiarities of legal regulation of mine action in the country (based on modern international experience). *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2024. Vol. 13, No. 1. Pp. 18–27. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/1.2023.18>.

Надійшла до редколегії 20.05.2025

Прийнята до опублікування 13.06.2025

Teremetskyi V. I., Marchenko M. Yu. Mine Action in Ukraine as an Administrative and Legal Category

The scientific article is devoted to the issue of defining mine action in Ukraine as an administrative and legal category, identifying existing gaps in legislative regulation, and outlining directions for their elimination. The legislative understanding of the term “mine action” and its component elements is clarified. It is noted that the key element of mine action is demining. The article emphasizes that the Law of Ukraine “On Mine Action” covers only humanitarian demining, which limits the concept of “mine action” to peacetime needs. This contradicts the international IMAS standards, which distinguish other types of demining as well.

The content of humanitarian demining is explored, and it is noted that the Interregional Center for Humanitarian Demining and Rapid Response has been established to carry out this activity as an emergency and rescue unit under the central command of the State Emergency

Service of Ukraine. It is determined that State Emergency Service of Ukraine personnel, police sappers, and specialists from the State Special Transport Service are authorized to carry out operational demining in urgent situations to quickly respond to the detection of explosive objects in areas where they pose a threat to human life, transportation, and infrastructure. It is also clarified that military (combat) demining, unlike the previous types, is carried out by engineering units of the National Guard of Ukraine, the Armed Forces of Ukraine, and the State Special Transport Service to ensure the safety of military units during combat operations.

The article concludes that the current legislative approach to the concept of “mine action”, with demining as its central element, does not meet the requirements of legal certainty. It complicates the coordination of various mine action actors who carry out different types of demining and hinders the involvement of resources from international partners. It is proposed to legally define the types of demining in the Law of Ukraine “On Mine Action”, which would expand the scope of mine action and meet the needs of clear legal regulation.

Keywords: mine action, demining, humanitarian demining, operational demining, military (combat) demining, explosive objects, administrative and legal category.

